

פעילות זיכרון בקהילה – לקראת ה-7.10

על הנגב יורד ליל הסתיו
ומצית פוכבים חרש חרש
עת הרוח עובר על הסף
עננים מהלכים על הדף.

כבר שנה לא הרגשנו כמעט
איך עברו הזמנים בשדותינו
כבר שנה ונותרנו מעט
מה רבים שאינם כבר בינינו
(שיר הרעות, חיים גורי)

נכון לכתיבת מסמך זה, תשעה חודשי מלחמה, 101 חטופות וחטופים בשבי החמאס, כ- 1,600 חללי מלחמה אזרחים וחילים, עשרות אלפים עדיין מפונים וחברה ישראלית פצועה וכואבת. טבח יום שמחת תורה תשפ"ד – 7/10 - ומלחמת "חרבות ברזל", שפרצה בעקבותיו, הם מהאירועים הקשים ביותר שחוותה מדינת ישראל. זהו מאורע בקנה מידה היסטורי.

מתוך המציאות הקשה והמורכבת הזו, ועם כל הקושי, אנו מתכנסים כדי לחשוב יחדיו על תהליכי עיבוד הזיכרון, עיצוב הטקסים, הובלת תהליכי שיח חברתי וצביון ההנצחה בקהילותינו לקראת יום הזיכרון הראשון.

יום הזיכרון הממלכתי יתקיים השנה בכ"ה בתשרי תשפ"ה. השנה הוא יצוין בשני ימים, בעברי ובלועזי, ובהם יתקיימו טקסים ממלכתיים.

ניתן לעיין בנוסח החלטת הממשלה, הקליקו כאן: [יום זיכרון לאומי](#)

7.10 המלצות יישומיות לקראת יום הזיכרון הראשון לאסון שמחת תורה - 1.10

שלב 1 - הכנה

מכיוון שאנחנו עדיין בעיצומה של המלחמה, חלק מתושבי הצפון מפונים וחלק סובלים ממצב בטחוני קשה, ומאחר שחיילים רבים בסדיר ובמילואים מגויסים למלחמת ההגנה על ישראל, אנו ממליצים להוביל תהליכים קהילתיים לעיצוב יום הזיכרון שיש בהם תרומה להגברת החוסן החברתי. לכן, פעולות חברתיות, ולא רק טקסים, יכולים לתת מענה לעת הזו.

לקראת יום השנה אנחנו ממליצים לבצע את הפעולות הבאות :

1. מיפוי הגורמים הרלוונטיים בקהילה, ברשות ובמרכז הקהילתי לעיצוב יום הזיכרון ותקופת ההנצחה.
2. איסוף מידע על נופלים, חטופים, ניצולי הנובה, שיש להזכיר את שמותיהם בטקס.
3. איסוף מידע על פצועים, מגויסים ובני משפחותיהם, שיש לשלבם בעיצוב הטקס.
4. קיום ישיבת צוות לגיבוש הסיפור שנביא לקהילה ומהם הערכים שאנו מבקשים להציג בו.
5. הקמת צוות משימה של אנשי מקצוע ומתנדבים להנצחה ולארגון האירועים בקהילה.
6. יש לזכור שההמלצות צריכות להגיע קודם כל למנהל/ת המרכז הקהילתי

להלן כמה דוגמאות לעיצוב טקסים והנצחה הנגזרות מתפיסת הקהילתיות שלנו. אנו מאמינים בחוכמת השטח ולכן כל המוסיפים והמגוונים את האמצעים, הרי זה משובח.

שיח קהילתי – הן בשלבי ההכנה והן באירוע עצמו יסוד השיח הוא המפתח לליבם של חברי הקהילה. עיצוב הטקס ייעשה מתוך דיאלוג בונה בין חברי צוות ההיגוי. באירוע עצמו ניתן להציג פאנל של דוברים המשוחחים על עיבוד הזיכרון והשלכותיו החברתיות. הנואמים ידברו אל לב הקהל באירוע והמארגנים ידאגו לכך שהקולות השונים בקהילה נשמעים. ניתן להוציא קול קורא לאנשים שברצונם להיות חלק מוועדת ההיגוי או להשתמש בחברה הנהלת המרכז הקהילתי

שיתופיות וחיבוריות – כל פעולה קהילתית הנעשית בשיתוף התושבים מחזקת את החיבוריות בין פרטים וקבוצות בקהילה ומאפשרת להם לנכס את האירוע הקהילתי. הקמת צוות היגוי המורכב ממנהיגות מתנדבת, נציגי ארגונים מקומיים ואנשי מקצוע תבטיח התאמה גדולה יותר של האירוע לאופי הקהילה. כמו כן מומלץ לשתף בעשייה - טקס, אירועים ופעילות הנצחה והתנדבות - כמה שיותר תושבים מכל הגילאים ומכל המגזרים, בדגש מיוחד על בני נוער וצעירים. ניתן לייצר גם שיתופי פעולה עם תנועות הנוער המקומיות / בתי הספר / מרכזי צעירים / גרעיני סטודנטים - כדי להעמיק את שיתוף הפעולה של הצעירים באירועים ולהעמיק את תחושת השייכות. הצעירים ובני הנוער יכולים גם להצטרף למאמץ להביא את כל חלקי הקהילה אל הטקס / האירוע הקהילתי.

תחושת שייכות – האירוע הקהילתי צריך להיות מכוון להגברת תחושת השייכות לקהילה. המשתתפים יחושו שהאירוע מבטא את מחשבותיהם ואת רגשותיהם, ייטלו חלק פעיל בסדר היום של האירוע, יעשירו אותו מבחינה תרבותית ויתאימו אותו לאופי הקהילה. על הבמה יופיעו קריינים

המחלקות לתרבות וזהויות בקהילה

ואנשי קהילה, יצירות של אמנים מקומיים יופיעו במרחב הציבורי וטקסטים מקומיים יצוטטו. מומלץ גם להשתמש במבני ציבור, מרחבים וסמלים עירוניים.

מגוון – כל קהילה מורכבת מפרטים וקבוצות בעלי שוני באופיים, בצרכיהם החברתיים ובזהותם התרבותית. מגוון זה אמור לבוא לידי ביטוי הן בתהליך התכנון, בהרכב צוות ההיגוי והן באירוע עצמו בבחירת מגוון מציגים ממגוון קבוצות זהות. מתן ביטוי רב תרבותי לאירוע יציג עושר תרבותי ויחזק את רמת החוסן החברתי בקהילה.

הדדיות וערבות – כל אירוע קהילתי הוא חלק מתהליכים קהילתיים שנועדו לחזק את החוסן החברתי של הקהילה. פעולות הנעשות באופן הדדי מגבירות את האמון בין חברי הקהילה ומעצימות את הערבות בין פרטים וקבוצות בקהילה.

מסורת וחינוך – אירוע קהילתי המציין זיכרון לאומי אמור להכיל בתוכו מרכיבים מן המסורת היהודית ומן התרבות הישראלית המודרנית. כך יוכל האירוע להיות מכוון יותר למגוון הזהויות שבקהילה וכך יתרום את חלקו לשיח זהויות שבין המסורת היהודית למסורת הישראלית ולמסורת הקהילתית.

המשכיות ורצף – אירוע הזיכרון 7.10 הפך למועד נוסף במעגל השנה העברי וחלק מסדרת אירועים קהילתיים לציון מועדי ישראל. זוהי הזדמנות נוספת להקנות לקהילה תחושה של בית המבטא את הזהות היהודית ישראלית קהילתית של המשתתפים באירוע.

שלב 2- המלצות ורעיונות לפעילויות

להלן מקבץ רעיונות לפעילויות עם הקהילה שניתן לקיים בין ה- 7/10 לכ"ה בתשרי:

- טקס ממלכתי צריך להתקיים בכל ישוב/קהילה. אפשר לשלב את הטקס עם טקסי בתי הספר. לשיקול דעת מקומי
- ערב שירי זיכרון ותקווה
- ערב זיכרון – משפחות שכולות שיספרו על יקיריהם, לוחמים, פצועים ואזרחים השתתפו בהצלה וסיוע
- ערב עיבוד לנוער בהנחית עובדת סוציאלית/אנשי מקצוע טיפולי
- מפגשים עם קרובי חטופים – הלוואי ויחזרו
- הרצאת השראה של דמות מנהיגותית, רוחנית
- הרצאות בנושא בטחון, ניתוח אקדמי של המצב במזה"ת או כל נושא אחר שמתחבר למצב הלחיץ, נותן מידע והבנה של המצב ומרחיק את השיח הרגשי
- התנדבות משותפת בצורך קהילתי שעולה או בהכנה של דברים לאחרים, לקירוב לבבות
- כתיבת איחולים על עפיפונים / בלונים צהובים והעפה לשמים. (הבלונים יכולים להיות גם כחולים ולבנים, גם על זה וועדת ההיגוי יכולה לדון. בדיון יש להימנע מוויכוח קולני ולעודד הקשבה)

המחלקות לתרבות וזהויות בקהילה

- הרצאות/סדנאות חווייתית לקהלים מגוונים בנושא חוסן
- נפגשים בסלון – שיח, עיבוד ומפגש בין קהילות בסלונים של בתים בקהילה
- "לכרוע על חוף הסליחה" - מפגשים בכיכר העיר. מפגשים שמוקדם הוא בשיח סליחה
- ציבורי. שיח שיפתח לבבות לחידוש האמון, השותפות והאחדות. יש באתר מסמך ייעודי
- פאנל סיפורי גבורה – הגיבורים של ה-7/10 משתפים ...

פרויקטים התנדבותיים של זיכרון והנצחה:

- הקמת פינת זיכרון/הנצחה ע"י הקהילה - תליית שלטים / סרטים זהובים, תמונות נופלים, סיפורים.
- הקמת מרחבי מפגש ושיח – פרגולה, דק, פינת פויקה/מנגל
- הכנת חבילות ומכתבים לחיילים ו/או למפונים
- יריד / שוק איכרים מהצפון או מהדרום
- תערוכה שמבטאת תוצרים קהילתיים סביב התקופה
- תערוכת צילומים מה- 7/10
- צעדה יחד עם, או למען מטרה
- פעילות ברשתות החברתיות באופן שמביע חמלה, שותפות והכלה. איננו מעודדים פעילות של קיטוב.
- הכנת מכתבים למשפחות שכולות
- פעילות מותאמת לעשרת ימי תשובה: תפילות, מפגשי סליחות, סיור סליחות עם ציבורים מגוונים שונים, שימוש במושג סליחה במובן הרחב בערבי שיח קהילתיים.

אירועים בעלי אופי דתי/מסורתי:

- ערבי /ימי לימוד
- הפרשת חלה משותפת
- סעודת אמנים
- תפילת ילדים /תפילת נשים/ תפילה של הקהל הרחב
- אירועי חודש הרחמים והסליחות

3. זיכרון והנצחה מתמשכים

את תפיסת העולם שלעיל ניתן לבטא באופן מעשי באמצעים שונים ומתמשכים ותוך קיום תהליך קהילתי ומשתף ככל הניתן. מצאנו לחלק את העיסוק בזיכרון ובהנצחה לשתי קטגוריות: אומנותית ותרבותית וחברתית קהילתית.

אמצעים אומנותיים תרבותיים – פעולות אמנות רב דורית (תיאטרון, מקהלה, מחול, קורס ותערוכת צילום וכד'), סיפור מקומי – תיעוד סיפורי שכונה/שוב/נופל/גיבור באתר העיר, פודקאסט

המחלקות לתרבות וזהויות בקהילה

וכד'. יום ה - (מילואימניקים/נשות מילואימניקים/הורים לסבים וסבתות וכד'). פינות המוקדשות לגיבורים מקומיים שיהוו מוקד משיכה ומפגש קהילתי, תערוכה, חגיגת מעגל השנה כולל אזכור החטופים, הנופלים וכדומה. פלייסמייקינג זיכרון, צעדה, מרוץ, חפש את המטמון בעקבות... , אימוץ וטיפוח פינות הנצחה שהוקמו סביב היישוב או בתוכו, פיתוח משחק טריוויה/רביעיות חרות ברזל. אמנים מקומיים למען. שעת סיפור לזכר/למען. שעת הקשבה לפודקאסט בספריה/פינה רגועה ועוד

אמצעים חברתיים וקהילתיים – מנגנוני עזרה הדדית ותמיכה במשפחות שנפגעו, תוך שיתוף מתחשב של שאר הקהילה. מידע – עלון הנצחה, מרחב ציבורי שמספר את סיפורי הנופלים/גבורה. חשיבה משותפת בפורומים שונים על השאלה – מה המסר ומה הסיפור של הקהילה שלנו? מה ייזכר לדורות? הזמנה של קבוצה או יחידים לספר על ה- 7.10 שלהם במפגשים ביתיים ובמדיה. מומלץ לשתף את מובילי התרבות – קבוצת תושבים לפיתוח תרבות וקהילה או וועדת תרבות של הנהלת המרכז הקהילתי (במידה ויש). שיח ערכי על משמעויות התקופה (בית מדרש, יצירה משותפת וכד'). עידוד ותמיכה ביוזמות שמובלות על ידי הקהילה

וכמו לאורכה של ההיסטוריה היהודית, גם בימים קשים אלו נמשיך לקוות לטוב ולעשות טוב – נתפלל לחזרתם המהירה של כל החטופות והחטופים, לרפואת הפצועים ולנחמת המשפחות השכולות, נמשיך לקוות להיות עם חופשי בארצנו.

עַל הַדָּבָשׁ וְעַל הָעֶקֶץ,

עַל הַמֶּר וְהַמְתוּק,

עַל בְּתַנּוּ הַתִּינֻקָּת

נִשְׁמַר אֵלַי הַטוֹב.

נִשְׁמַר עַל הַמַּעַט נִשְׁיַשׁ לִי,

עַל הָאוֹר וְעַל הַטֶּף

עַל הַפְּרִי שֶׁלֹא הַבְּשִׁיל עוֹד

וְשֶׁבֶטֶסֶף

(נעמי שמר).